

Bruxelles, 14 octombrie 2020
(OR. en)

11866/20

ENER 343
CLIMA 235
CONSOM 169
TRANS 468
AGRI 324
IND 175
ENV 600

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Destinatar:	DI Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2020) 952 final
Subiect:	RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile

---

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2020) 952 final.

Anexă: COM(2020) 952 final

Bruxelles, 14.10.2020
COM(2020) 952 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile

1. INTRODUCERE

Energia din surse regenerabile se află în centrul priorităților Pactului verde european. Directiva 2009/28/CE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile ¹ (Directiva privind energia din surse regenerabile I) este un element central al politicii energetice a UE și un factor-cheie pentru realizarea obiectivelor privind energia din surse regenerabile până în 2020. Obiectivele pentru 2020 reprezintă, de asemenea, primul obiectiv intermediar important care va oferi baza pentru realizarea ambiției sporite de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) cu 55 % până în 2030, astfel cum se prevede în Planul pentru atingerea obiectivului privind clima, în cadrul² Pactului verde european³. Prin această ambiție sporită, UE a stabilit o cale echilibrată către neutralitatea climatică până în 2050, prin decarbonizarea profundă a tuturor sectoarelor economiei. În acest sens, este necesară o tranziție de la sistemul energetic actual la un sistem energetic integrat bazat în mare măsură pe surse regenerabile. Astfel cum se specifică în evaluarea impactului aferentă Planului pentru atingerea obiectivului privind clima, pentru reducerea cu 55 % a gazelor cu efect de seră, ponderea energiei din surse regenerabile în 2030 va trebui să ajungă la 38-40 %⁴.

Strategia de integrare a sistemului energetic⁵ subliniază că viitorul energetic al Europei trebuie să se bazeze pe o pondere tot mai mare a energiilor din surse regenerabile distribuite geografic care să integreze mai mulți purtători de energie într-un mod flexibil, păstrând în același timp eficiența resurselor și evitând poluarea și pierderea biodiversității. Energia curată și regenerabilă va fi, de asemenea, o piatră de temelie a redresării economice în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19. Planul de redresare al Comisiei⁶, prezentat la 27 mai 2020, evidențiază necesitatea unei integrări mai bune a sistemului energetic, ca parte a eforturilor de a facilita investițiile în tehnologii și în lanțuri valorice ecologice esențiale și de a stimula reziliența în toate sectoarele economiei. În contextul Mecanismului de redresare și reziliență, statele membre trebuie să elaboreze planuri naționale de redresare și reziliență, care trebuie să fie coerente cu provocările și prioritățile relevante specifice fiecărei țări, identificate în contextul semestrului european, în special cu cele relevante pentru tranziția ecologică și digitală sau care rezultă din aceasta. Planurile de redresare și reziliență trebuie să fie în concordanță, de asemenea, cu informațiile incluse de statele membre în programele naționale de reformă din cadrul semestrului european, în planurile lor naționale privind energia și clima și în actualizările acestora în temeiul Regulamentului (UE) 2018/1999, în planurile teritoriale pentru o tranziție justă din cadrul Fondului pentru o tranziție justă, precum și în acordurile de parteneriat și în programele operaționale din fonduri UE.

---

¹ Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, JO L 140, 5.6.2009, p. 16.

² COM(2020) COM(2020) 562 final.

³ COM(2019) 640 final.

⁴ SWD(2020) 176 final.

⁵ COM(2020) 299 final.

⁶ COM (2020)456 final.

Un pas important îl constituie intrarea în vigoare a Directivei (UE) 2018/2001 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (Directiva privind energia din surse regenerabile II⁷) la 24 decembrie 2018. Noua directivă a stabilit un cadru solid pentru îndeplinirea obiectivului obligatoriu al UE de a atinge, până în 2030, o pondere de cel puțin 32 % a energiei din surse regenerabile în consumul brut final de energie. Acest cadru bazat pe progresele înregistrate în cadrul Directivei privind energia din surse regenerabile I include, între altele, obligația statelor membre de a utiliza obiectivele pentru 2020 ca scenariu de referință pentru traiectoriile naționale în cadrul planurilor naționale integrate privind energia și clima. În urma prezentării tuturor planurilor naționale integrate privind energia și clima, se preconizează că ponderea energiei din surse regenerabile a UE va atinge 33,1-33,7 %⁸ în 2030. Contribuțiile cumulate ale statelor membre indică faptul că utilizarea energiei din surse regenerabile va crește mai rapid în anii care vor urma până în 2030, astfel încât, dacă statele membre își vor realiza (și vor depăși) contribuțiile la energia din surse regenerabile, ponderea globală a energiei din surse regenerabile în UE va depăși, așadar, obiectivul de 32 %.

Prioritatea politică a Uniunii Europene de a deveni liderul mondial în domeniul surselor regenerabile de energie este susținută de prezența surselor regenerabile de energie în toate dimensiunile uniunii energetice. Poziția de lider în domeniul tehnologiei este importantă în sectorul energiei curate (în special în sectorul energiei eoliene, al energiei oceanice, al tehnologiilor rețelelor inteligente și al hidrogenului curat), dar sunt necesare eforturi continue pentru a recupera și a construi un avantaj competitiv în ceea ce privește bateriile și energia solară fotovoltaică⁹. UE se situează pe primul loc în rândul concurenților internaționali în domeniul brevetelor de mare valoare, fapt care demonstrează întâietatea Europei în ceea ce privește inovarea și exportul de tehnologii noi și avansate cu emisii reduse de dioxid de carbon¹⁰.

Beneficiile energiei din surse regenerabile depășesc cu mult dimensiunile uniunii energetice. Energiile din surse regenerabile reprezintă o sursă de creștere economică și de creare de locuri de muncă pentru cetățenii europeni, în special de locuri de muncă la nivel local: **peste 1,5 milioane de persoane lucrează în prezent în acest sector în UE și generează o cifră de afaceri anuală estimată la 158,9 miliarde EUR**¹¹. Raportul recent privind prețurile și costurile energiei din Europa¹² arată că factorul-cheie care stă la baza scăderii prețurilor angro ale energiei din ultimii ani este reprezentat de cantitățile mai mari de energie din surse regenerabile. Acestea ar putea, la rândul lor, să reducă costurile cu energia pentru industrie și

---

⁷ Directiva (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (JO L 328, 21.12.2018, p. 82).

⁸ COM(2020) 564 final Evaluarea la nivelul UE a Planurilor naționale în domeniul energiei și al climei.

⁹ COM(2020)953 *Report on progress of clean energy competitiveness* (Raport privind progresele în legătură cu competitivitatea în domeniul energiei curate).

¹⁰ JRC (2017), *Monitoring R&I in Low-Carbon Energy Technologies* (Monitorizarea cercetării și inovării în domeniile tehnologiilor cu emisii reduse de carbon),

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC105642>.

¹¹ Barometrul Euroserv'ER pentru 2019 (2020). <https://www.euroserv-er.org/19th-annual-overview-barometer/>.

¹² Pe baza studiului Trinomics pentru Comisia Europeană, octombrie 2020, „Report on Energy prices and cost in Europe” (Raport privind prețurile și costurile energiei în Europa).

să îmbunătățească competitivitatea industrială. Nu în ultimul rând, scăderea costurilor cu tehnologia, însoțită de digitalizare, transformă sursele regenerabile de energie în adevărata forță motrice pentru responsabilizarea consumatorilor pentru ca aceștia să joace un rol esențial în tranziția energetică.

Acest raport oferă cele mai recente informații privind progresele înregistrate până în 2018 în vederea atingerii obiectivelor naționale obligatorii pentru 2020 privind sursele regenerabile de energie și îndeplinește obligațiile de raportare ale Comisiei în temeiul Directivei privind energia din surse regenerabile I și al Directivei privind schimbarea indirectă a destinației terenurilor (ILUC)¹³. Acest raport utilizează statistici privind energia bazate pe datele transmise de către statele membre către Eurostat până în iulie 2020 ca sursă principală de date pentru evaluarea progreselor înregistrate în vederea atingerii obiectivului pentru 2020. Acest raport se bazează în continuare pe cel de-al cincilea raport bianual privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile, care acoperă perioada cuprinsă între 2017-2018¹⁴, precum și pe o analiză tehnică complementară, efectuată în cursul anului 2020. De asemenea, raportul include o prezentare generală a potențialului în ceea ce privește mecanismele de cooperare și evaluarea cadrelor administrative, precum și a durabilitatea biocombustibililor.

Raportul este alcătuit din patru capitole principale. Capitolul 2 stabilește o evaluare globală la nivelul UE, în timp ce capitolul 3 prezintă o analiză mai detaliată a progreselor înregistrate de statele membre, inclusiv a previziunilor pentru 2020. Capitolul 4 evaluează durabilitatea biocombustibililor. Concluziile globale însoțite de recomandări sunt prezentate în capitolul 5. Cu excepția cazului în care se face o mențiune specifică, cifrele furnizate în prezentul raport includ Regatul Unit, care a fost stat membru al UE în perioada de raportare 2018

2. PROGRESE ÎNREGISTRATE DE UE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE UTILIZAREA ENERGIEI DIN SURSE REGENERABILE

În 2018, în UE, energia din surse regenerabile a atins o pondere de 18,0 % (18,9 % pentru UE 27) din consumul brut final de energie, în raport cu obiectivul de 20 % (20,6¹⁵ % for UE 27) pentru 2020 și se situează peste traiectoria orientativă de 16 % pentru perioada 2017-2018. În plus, UE în ansamblul său se situează peste traiectoria puțin mai ambițioasă definită chiar de statele membre în planurile lor naționale de acțiune privind energia din surse regenerabile (PNAESR)¹⁶. În ultimii ani a avut loc o creștere continuă a ponderii globale a surselor regenerabile de energie (SRE) la nivelul UE și a ponderii la nivel sectorial a energiei din surse regenerabile de energie electrică (E-SRE), încălzire și răcire (Î&R-SRE) și, în mai mică măsură, din transporturi (T-SRE).

---

¹³ Directiva (UE) 2015/1513.

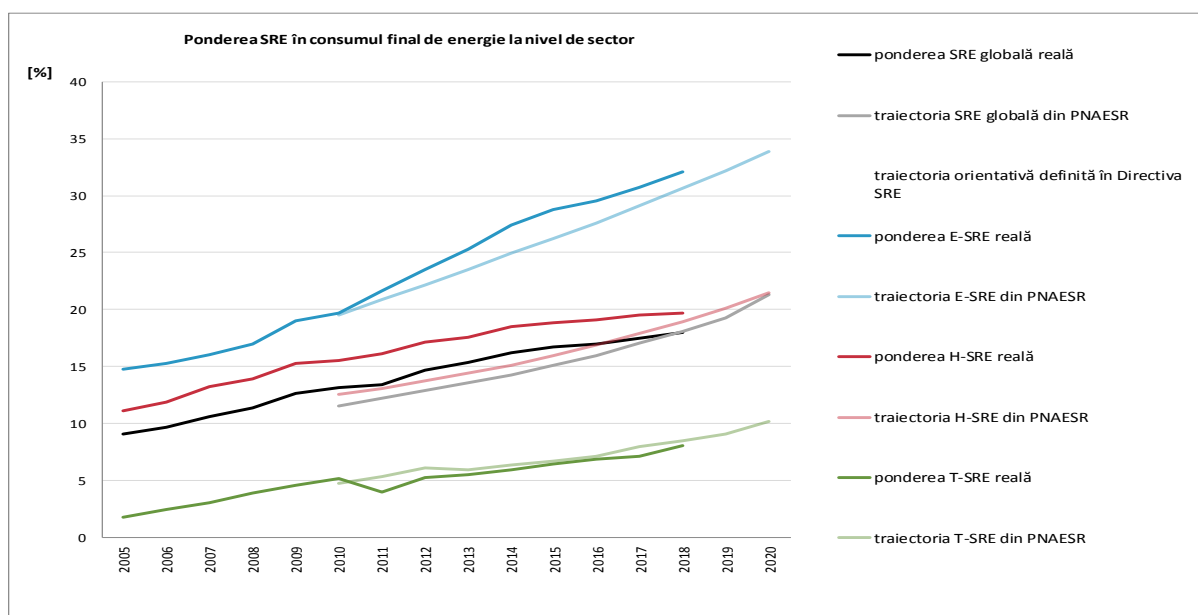
¹⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/progress-reports>.

¹⁵ Ponderea agregată orientativă pentru UE 27 din obiectivele naționale obligatorii ale celor 27 de state membre și pe baza estimărilor Comisiei privind consumul final brut de energie în fiecare stat membru al UE-27 în 2020.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/national-action-plans>.

În ceea ce privește sectoarele individuale, la nivelul UE, ponderea energiei din surse regenerabile **în sectorul energiei electrice și cel al încălzirii și răcirii s-a situat în mod sistematic peste** nivelurile definite de statele membre în PNAESR, în timp ce **sectorul transporturilor este puțin sub cota prevăzută în PNAESR** (8,03 %, în realitate, față de cea planificată de 8,50 %) ¹⁷. Această deficiență se datorează parțial dezbaterii privind politica în domeniul biocombustibililor și ajustărilor aferente ale cadrului legislativ. Deși aceste ajustări au fost necesare pentru a răspunde preocupărilor legate de durabilitate, incertitudinea rezultată în ceea ce privește viitorul cadru de politică a încetinit investițiile în capacitatea de producție a biocombustibililor, inclusiv a biocombustibililor avansați ¹⁸. Creșterea investițiilor în capacitatea de producție a biocombustibililor avansați, care rezultă din adoptarea Directivei privind energia din surse regenerabile II, nu se reflectă în datele din 2018.

În general, bioenergia continuă să fie principala sursă regenerabilă de energie în UE, cu o pondere de aproximativ 60 % în 2018. Biocombustibilii solizi reprezintă 68,4 %, cea mai mare pondere a bioenergiei. Dintre acești biocombustibili solizi, silvicultura reprezintă aproximativ 91 %. Celelalte forme de bioenergie constau în biocombustibili lichizi (12,6 %), biogaz (11,6 %), ponderea regenerabilă a deșeurilor municipale (7,2 %) și cărbune (2 %) ¹⁹.

¹⁷ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

¹⁸ Biocombustibilii avansați sunt definiți în Directiva privind energia din surse regenerabile ca fiind biocombustibilii produși dintr-o listă pozitivă de materii prime compuse în principal din deșeuri și reziduuri.

¹⁹ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 3” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivul 3). Contract de servicii ENER/C1/ 2019-478.

Figura 1: *Ponderile efective și planificate ale energiei din surse regenerabile pentru UE (2005-2020, %). Sursă: Eurostat și planurile naționale de acțiune privind energia din surse regenerabile (PNAESR)*

În ceea ce privește consumul absolut de energie din surse regenerabile, încălzirea și răcirea înregistrează cea mai mare pondere (în total 102,9 Mtep în 2018), urmate îndeaproape de energia electrică din surse regenerabile (90,3 Mtep) și de transporturi (25,1 Mtep)²⁰.

Principalele surse regenerabile de energie utilizate în sectoarele consumatoare de energie au fost biomasa pentru încălzire și răcire, hidroenergia și vântul pentru energie electrică și biocombustibilii pentru transporturi.

Statele membre sprijină în primul rând energia din surse regenerabile prin instrumente care vizează utilizarea biocombustibililor, dar promovează din ce în ce mai mult opțiunile de electromobilitate sau intenționează în prezent să pună în aplicare subvenții pentru electromobilitate. Printre statele membre care au instituit deja instrumente de sprijin se numără Danemarca, Germania, Irlanda, Croația, Italia, Letonia, Malta, Austria, România, Suedia și Regatul Unit.

În sectorul energiei electrice, are loc o schimbare clară de paradigmă către sursele regenerabile de energie. În perioada cuprinsă între 2010 și 2018, capacitatea cumulată a energiei solare și a energiei eoliene în UE a crescut de la 110 GW la 261 GW²¹. Unul dintre factorii-cheie a fost scăderea costului energiei electrice produse din surse fotovoltaice solare și eoliene, care, în perioada cuprinsă între 2009-2018, a scăzut cu aproape 75 % și, respectiv, cu aproximativ 50 % (în funcție de piață), din cauza reducerilor costurilor de investiție, a progreselor în ceea ce privește îmbunătățirea eficienței și a lanțurilor de aprovizionare, precum și din cauza licitațiilor competitive pentru schemele de sprijin. De exemplu, Germania și Țările de Jos au alocat, începând cu jumătatea anului 2016, capacități offshore de peste 3,1 GW în cadrul unor oferte cu subvenții zero²². Până în iulie 2020, 18 state membre au stabilit nivelurile de sprijin pentru instalațiile (mai mari) E-SRE într-un proces de licitație competitiv²³. O continuare a tendinței de a realiza proiecte E-SRE bazate în întregime pe piață ar contribui la menținerea stabilă a prețurilor cu amănuntul ale energiei electrice prin reducerea componentei de sprijin²⁴.

La nivel mondial, în 2019, **sursele de energie solară și eoliană au reprezentat, pentru prima dată, cea mai mare pondere din producția de energie electrică.** Cantitatea

---

²⁰ Eurostat PONDERI 2018. Utilizând setul de multiplicatori din Directiva privind energia din surse regenerabile I.

²¹ Eurostat 2020: Energia în UE în cifre.

²² CCC, Wind Energy Technology Market Report (Raport privind piața tehnologiilor pentru energie eoliană), EUR 29922 EN, Comisia Europeană, Luxemburg, 2019.

²³ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

²⁴ COM(2020)951 Report on Energy prices and cost in Europe (Raport privind prețurile și costul energiei).

suplimentară de energie solară a ajuns în total la 119 gigawați (45 % din toată capacitatea nouă), iar energia solară și eoliană au reprezentat împreună mai mult de două treimi din cantitatea suplimentară²⁵. În mod similar, IRENA observă că capacitatea de energie din surse regenerabile, nou instalată, costă din ce în ce mai puțin decât cele mai ieftine opțiuni de generare a energiei electrice bazate pe combustibili fosili²⁶.

Scăderea costurilor este, de asemenea, unul dintre factorii-cheie care determină creșterea aprovizionării corporative cu surse regenerabile de energie, în special în cazul în care consumatorii corporativi de energie semnează un contract de achiziție directă de energie electrică cu un dezvoltator de energie din surse regenerabile. În perioada cuprinsă între 2015-2019, cantitatea de energie electrică din surse regenerabile, care urmează să fie furnizată în cadrul contractelor de achiziții de energie electrică de către întreprinderile din Europa²⁷, s-a triplat de la 847 MW la 2 487 MW²⁸.

3. EVALUĂRI DETALIATE ALE PROGRESSELOR ȘI ALE PREVIZIUNILOR STATELOR MEMBRE PÂNĂ ÎN 2020

1. Progresele înregistrate în ceea ce privește energia electrică, energia pentru încălzire și răcire și pentru transporturi

Ponderile energiei din surse regenerabile reflectă diversitatea istorică a mixului energetic al statelor membre și diferențele dintre acestea în ceea ce privește potențialul energiei din surse regenerabile, **ponderile variind între 7,4 % în Țările de Jos și 54,6 % în Suedia în 2018** (a se vedea figura 2).

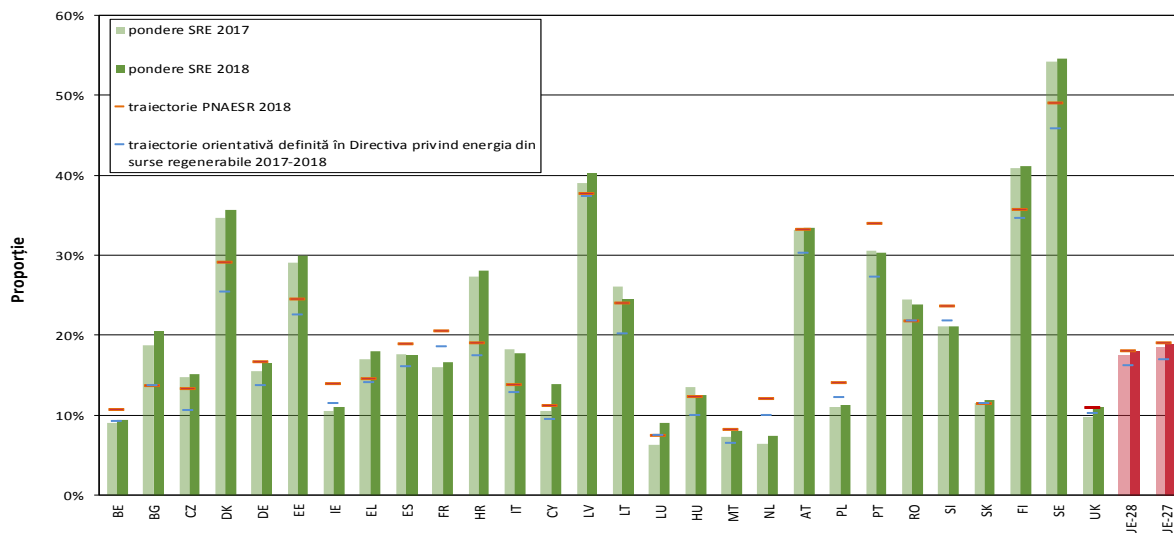
²⁵ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-09-01/the-world-added-more-solar-wind-than-anything-else-last-year#:~:text=For%20the%20first%20time%20ever,a%20report%20Tuesday%20by%20BloombergNEF>.

²⁶ <https://www.irena.org/publications/2020/Jun/Renewable-Power-Costs-in-2019>.

²⁷ Inclusiv Norvegia și Regatul Unit.

²⁸ Baza de date Bloomberg New Energy Finance Corporate PPA, accesată în septembrie 2020.

Figura 2: Ponderile energiei din surse regenerabile din UE și statele membre din consumul brut final de energie 2017-2018, comparativ cu traiectoriile stabilite în Directiva privind energia din surse regenerabile I (sursa: Eurostat)

Douăsprezece state membre²⁹ (Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, (Grecia estimată), Finlanda, Croația, Italia, Cipru, Letonia, Lituania și Suedia) **au atins deja în prezent o pondere egală cu sau mai mare decât obiectivul pentru 2020. În același timp, în cursul anului 2018, șase state membre** Spania, Italia, Lituania, Ungaria, Portugalia și România **și-au redus ponderea de energie din surse regenerabile comparativ cu 2017.**

În ceea ce privește traiectoriile orientative prezentate de Directiva privind energia din surse regenerabile, 23 de state membre au depășit obiectivul, în timp ce Irlanda, Franța, Țările de Jos, Polonia și Slovenia nu l-au îndeplinit. Irlanda, Franța, Polonia și Slovenia nu l-au îndeplinit, înregistrând ponderi cuprinse între 0,7 și 2,3 %, în timp ce Țările de Jos prezintă cea mai mare deficiență, cu o pondere efectivă de 6,9 % pentru 2017-2018 în raport cu un punct orientativ de 9,9 % de pe traiectoria prezentată de Directiva privind energia din surse regenerabile. Țările de Jos au rămas și mai mult în urmă în ceea ce privește ponderea de 12,1 % din PNAESR pentru 2018. Cele mai mari abateri pozitive de la traiectoriile lor orientative stabilite de Directiva privind energia din surse regenerabile pot fi observate pentru Croația, Bulgaria, Republica Cehă și Italia.

Analizând nivelurile absolute ale consumului de energie din surse regenerabile din UE, se constată o creștere semnificativă de la 189 Mtep în 2015 la 209 Mtep în 2018, și anume de 10,6 %. Cu toate acestea, în aceeași perioadă, consumul final brut de energie a crescut de la 1 126 Mtep la 1 160 Mtep, ceea ce a condus la o scădere a impactului pentru ponderea energiei din surse regenerabile, deoarece aceasta se calculează împărțind consumul final de energie din surse regenerabile la consumul final brut de energie.

²⁹ Comparativ cu 11 state membre în 2017.

Ponderile sectoriale ale energiei din surse regenerabile au crescut pentru marea majoritate a statelor membre în perioada 2017-2018. În ceea ce privește sectorul transporturilor, în care toate statele membre ar trebui să îndeplinească același obiectiv de 10 %, doar două state membre, și anume Finlanda și Suedia, au depășit acest nivel. Patru state membre se încadrează într-un interval de 1 % din acest obiectiv (Franța, Țările de Jos, Austria și Portugalia), iar celelalte state membre vor avea nevoie de o creștere bruscă pentru a atinge obiectivul de 10 %. Recurgerea la transferurile statistice pentru sectorul transporturilor, permisă de Directiva privind schimbarea indirectă a destinației terenurilor, este, de asemenea, o posibilă cale de explorat.

2. Colaborarea la nivel transfrontalier și utilizarea mecanismelor de cooperare

Mecanismele de cooperare se bazează pe articolele 6-11 din Directiva privind energia din surse regenerabile I. Acestea includ câteva mecanisme prin care statele membre pot coopera cu privire la energia din surse regenerabile, cum ar fi transferurile statistice, proiectele comune și schemele de sprijin comune. Transferurile statistice sunt deosebit de relevante pentru facilitarea realizării obiectivului, deoarece permit statelor membre care au realizat o pondere mai ridicată a energiei din surse regenerabile decât obiectivul lor național să transfere excedentul către un alt stat membru. **În prezent, există două acorduri pentru utilizarea transferurilor statistice.** Cele 2 acorduri din 2017 dintre **Luxemburg și Lituania** și, respectiv, **Luxemburg și Estonia** în timp ce până în 2020 s-au înregistrat 2 acorduri suplimentare între **Țările de Jos și Danemarca**, precum și între **Malta și Estonia**.

Conform estimărilor pe care majoritatea statelor membre le-au inclus în rapoartele lor privind progresele înregistrate, **va exista o producție globală excedentară de energie din surse regenerabile de 12,177 ktep, în comparație cu traiectoria orientativă, disponibilă pentru transferuri statistice potențiale în 2020.** Aceasta corespunde aproximativ unei jumătăți din consumul final brut de energie din surse regenerabile din Franța. Pentru un stat membru care ar putea să nu realizeze obiectivul pentru 2020 utilizându-și propriile surse regenerabile, acest lucru ar putea fi o opțiune viabilă pentru a-și realiza obiectivul într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor (a se vedea tabelul 1). Pentru a îndeplini aceste așteptări ale statelor membre, Comisia prezintă o proiecție actualizată și coerentă pentru 2020 în secțiunea 3.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Belgia			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgaria		362	348	520	630	593	602	638	579	767	411	341
Croația												
Republica Cehă		0	0	0	0	1146	1040	947	863	892	678	643
Danemarca			694	834	1123	1106	833	928	552	619		63
Germania			9236	11831	9816	1066	7967	8069	3945	6141		3065
Estonia			191	206	177	197	230	243	243	300	344	397
Irlanda				93	-14	111	79	26	-142	-12	-239	-366
Grecia		196	260	380	306	266	211	-81	-189	-377	683	529
Spania			2026	2866	2704	3326	2040	3106	1323	1220		0
Italia	8324	8613	7405	10011	10936	9344	9456	7803	7555	5148	3805	2462
Cipru							29	29	4	72	18	51
Letonia ³⁰									-37	16		
Luxemburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	95		86
Ungaria		968	1150	1213	1295	883	970	803	470	271		
Malta									3	4		0
Țările de Jos									0	0	-	-
Austria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Polonia ³¹		543	729	929	530	93	174	-26031	-544	790		345
Portugalia												
România	1207	1296	824	974	1114	1210	1091	1122	858	684	439	0
Slovenia												
Slovacia									45	84		00
Finlanda	0	0	0	0	0	0	0	0	1 179	1 420	1 420	1 420
Suedia ³²	2 407	2 141	2 482	3 318	3 214	3 335	3 347	3 475	3 215	3 610	3 428	3 241
Suma totală	11 938	14 119	25 345	33 175	31 831	22 676	28 069	27 108	19 922	21 744	10 987	12 177

³⁰ Trebuie să se rețină faptul că Letonia depășește traiectoria orientativă menționată în Directiva privind energia din surse regenerabile și traiectoria planificată din cadrul PNAESR pentru perioada 2015-2016, dar acest fapt s-a datorat unui consum mai mic de energie. Letonia (astfel cum se indică în raportul privind progresele înregistrate) nu a atins nivelurile de consum brut de SRE conform planificării, după cum se poate observa din cifrele negative prezentate în acest tabel.

³¹ Polonia a raportat consumul real brut de SRE negativ în comparație cu valoarea planificată pentru 2016. Procentual, se situează, de asemenea, sub traiectoria planificată în cadrul PNAESR. Cu toate acestea, rezultatele sale exprimate în procente arată că se situează peste traiectoria orientativă specificată în Directiva privind energia din surse regenerabile pentru perioada 2015-2016. Una dintre cauze ar putea fi un consum global de energie mai scăzut decât cel planificat.

³² Valorile încă se referă la cel de al 4-lea raport privind progresele înregistrate. Suedia nu a furnizat valori actualizate în cel de al 5-lea raport privind progresele înregistrate, ci doar a făcut referire la estimările Agenției Suedeze pentru Energie.

Tabelul 1: *Producția excedentară și/sau deficitară reală și estimată de energie din surse regenerabile din statele membre în comparație cu traiectoria orientativă din Directiva privind energia din surse regenerabile (ktep). Sursă: Navigant 2020³³, rapoartele statelor membre³⁴.*

3. Perspectiva pentru 2020 - previziuni actuale

Pentru a evalua fezabilitatea realizării obiectivului pentru 2020, a fost efectuat un exercițiu de modelare³⁵ pentru Comisie. Analiza se bazează pe o extrapolare a datelor statistice, ținând seama de nivelul investițiilor în SRE, de rezerva disponibilă de proiecte în domeniul SRE și de inițiativele politice actuale relevante³⁶ (IPA), inclusiv de potențialele transferuri statistice. Pandemia de Covid-19 a generat o incertitudine suplimentară în diferitele părți ale pieței energiei (din surse regenerabile). Din cauza acestor incertitudini, se remarcă două tendințe distincte ale cererii (cerere scăzută și ridicată), reprezentând probabil limite inferioare și superioare a ceea ce este clasificat ca fiind fezabil din punctul de vedere al tendințelor cererii³⁷. Acest lucru este combinat în continuare cu două scenarii distincte pentru utilizarea cooperării în domeniul SRE prin intermediul transferurilor statistice: un scenariu de „cooperare puternică” și unul de „cooperare slabă”. Mai exact, la nivelul statelor membre au fost luate în considerare următoarele ipoteze:

- „cooperare puternică”: Un transfer statistic total de 1 700 GWh din Estonia (1 000 GWh) și Lituania (700 GWh) către Luxemburg, un transfer statistic de 16 000 GWh din Danemarca către Țările de Jos și un transfer statistic de 80 GWh din Estonia către Malta.
- „cooperare slabă”: Un transfer statistic de 1 100 GWh către Luxemburg (400 GWh) din Estonia și de 700 GWh din Lituania, un transfer statistic de 8 000 GWh din Danemarca către Țările de Jos și un transfer statistic de 80 GWh din Estonia către Malta.

---

³³ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

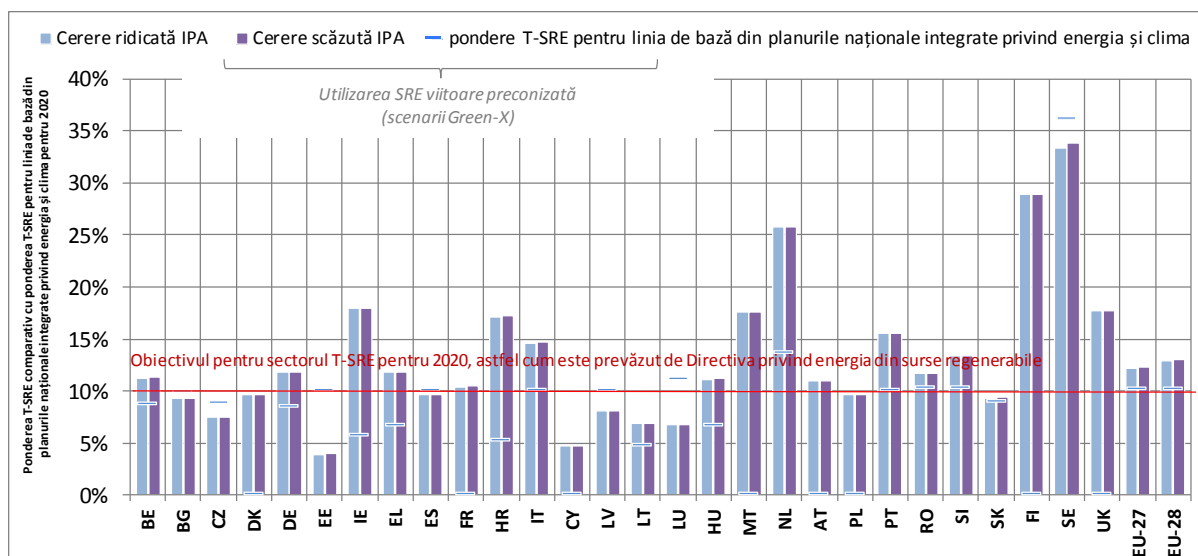
³⁴ Tabelul include numai cifre ale statelor membre care le-au furnizat în raportul lor privind progresele înregistrate, nefiind furnizată nicio informație din partea Regatului Unit și a celor 5 state membre, Croația, Portugalia, Slovenia, Franța și Lituania.

³⁵ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

³⁶ Trebuie să se rețină faptul că intervalul indică incertitudinea legată de principalul parametru de intrare pentru evaluarea bazată pe modele a progreselor viitoare în materie de SRE. În mod remarcabil, cererea de energie din acest an (2020) scade ca o consecință a pandemiei de Covid-19, iar schimbările corespunzătoare (comparativ mici) în aprovizionarea cu SRE joacă un rol decisiv în acest sens.

³⁷ Tendințele cererii se bazează pe datele disponibile până în iulie 2020.

Această modelare estimează că, în 2020, UE va atinge o pondere de 22,8 % -23,1 % a surselor regenerabile de energie (a se vedea figura 3 de mai jos). De asemenea, aceasta constată că se preconizează că multe state membre vor obține rezultate bune în anii care au rămas, atingând niveluri de utilizare care depășesc nivelurile vizate. Cu toate acestea, **trei state membre (Belgia, Franța și Polonia) sunt expuse unui risc major de a nu își îndeplini obiectivul. În plus, două state membre, Țările de Jos și Luxemburg, sunt expuse unui risc moderat de a nu își îndeplini obiectivul.** Pentru referință, figura include și scenariul de referință pentru 2020, pe care statele membre l-au specificat în planurile lor naționale finale integrate privind energia și clima.

Figura 3: Ponderea SRE estimată pentru 2020 comparativ cu ponderea vizată a SRE pentru 2020 stabilită de Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile și scenariul de referință (%) pentru 2020 prevăzută de planurile naționale integrate privind energia și clima, inclusiv de mecanismele de cooperare (sursa: Navigant)

Modelarea a calculat, de asemenea, deficitele și surplusul absolut în statele membre, incluzând mecanismele de cooperare (a se vedea tabelul 2).

Ponderea SRE în cererea finală brută de energie 2020 - cu impact asupra cooperării în domeniul SRE	Pondere SRE preconizată pentru 2020 (scenariu IPA)		Obiectivul prevăzut de Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile în ceea ce privește ponderea SRE pentru 2020	Abaterea de la ponderea SRE preconizată conform obiectivului prevăzut de Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile (scenariu IPA)		Abaterea absolută de la ponderea SRE preconizată conform obiectivului prevăzut de Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile (scenariu IPA)	
	Min.	Max.		Min.	Max.	Min.	Max.
Stat membru	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[ktep]	[ktep]
Belgia	12,0 %	12,0 %	13,0 %	-7,6 %	-7,3 %	-321	-303
Bulgaria	23,8 %	24,0 %	16,0 %	48,9 %	50,1 %	785	790
Cehia	17,6 %	17,8 %	13,0 %	35,7 %	36,6 %	1,132	1,136
Danemarca	30,9 %	35,7 %	30,0 %	3,1 %	18,9 %	140	844
Germania	19,8 %	20,0 %	18,0 %	9,8 %	11,1 %	3,643	4,041
Estonia	33,0 %	34,9 %	25,0 %	31,8 %	39,5 %	236	289
Irlanda	16,6 %	16,9 %	16,0 %	4,0 %	5,5 %	71	95
Grecia	23,4 %	23,8 %	18,0 %	30,3 %	32,2 %	831	862
Spania	22,0 %	22,4 %	20,0 %	9,9 %	11,8 %	1,523	1,763
Franța	20,0 %	20,3 %	23,0 %	-12,9 %	-11,8 %	-4,033	-3,585
Croația	34,6 %	34,9 %	20,0 %	72,8 %	74,5 %	916	919
Italia	22,3 %	22,7 %	17,0 %	31,3 %	33,4 %	5,522	5,732
Cipru	15,9 %	16,1 %	13,0 %	22,3 %	24,2 %	44	47
Letonia	42,4 %	42,6 %	40,0 %	6,0 %	6,5 %	96	101
Lituania	29,2 %	29,3 %	23,0 %	27,0 %	27,3 %	325	328
Luxemburg	10,1 %	11,6 %	11,0 %	-8,4 %	5,1 %	-34	21
Ungaria	14,3 %	14,4 %	13,0 %	10,0 %	10,5 %	228	236
Malta	13,4 %	13,6 %	10,0 %	34,0 %	35,7 %	18	18
Țările de Jos	12,5 %	14,2 %	14,0 %	-10,8 %	1,2 %	-688	74
Austria	37,8 %	38,2 %	34,0 %	11,2 %	12,4 %	1,009	1,099
Polonia	13,7 %	13,8 %	15,0 %	-8,7 %	-8,3 %	-918	-859
Portugalia	35,9 %	36,4 %	31,0 %	15,8 %	17,5 %	784	847
România	27,8 %	28,0 %	24,0 %	16,0 %	16,8 %	892	921
Slovenia	27,7 %	27,9 %	25,0 %	10,6 %	11,6 %	121	129
Slovacia	14,7 %	14,9 %	14,0 %	5,3 %	6,4 %	71	84
Finlanda	48,6 %	48,9 %	38,0 %	27,8 %	28,6 %	2,697	2,721
Suedia	60,9 %	61,6 %	49,0 %	24,3 %	25,7 %	3,914	4,058
Regatul Unit ³⁸	16,2 %	16,4 %	15,0 %	7,9 %	9,7 %	1 391	1 649
UE-27	22,8 %	23,1 %	20,0 %	14,2 %	15,5 %	19 751*	21 661*

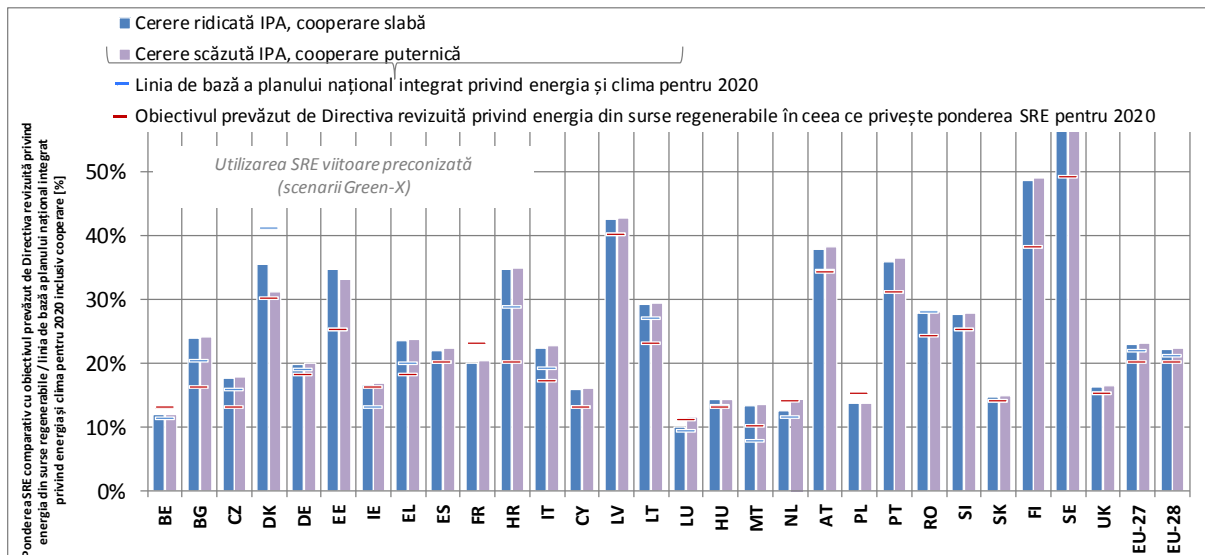
³⁸ Drepturile și obligațiile care le revin statelor membru se aplică, de asemenea, Regatului Unit până la sfârșitul perioadei de tranziție, și anume până la 31 decembrie 2020.

UE plus Regatul Unit	22,1 %	22,4 %	20,0 %	10,4 %	11,8 %	21 142*	23 309*
----------------------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------

Tabelul 2: Ponderile SRE preconizate și necesare pentru 2020, inclusiv mecanismele de cooperare, Sursa: Navigant 2020³⁹

Tabelul 2 prezintă faptul că, în contextul utilizării preconizate a SRE în UE-27, statele membre au la dispoziție o marjă considerabilă pentru a încheia acorduri de transfer statistic. Excedentul este de cel puțin 19,7 Mtep (229 TWh). Pe baza previziunilor privind cererea de energie rezultate în urma modelării, se preconizează că nivelul de utilizare a SRE va crește cu 19,2-21,7 Mtep în perioada cuprinsă între 2018-2020.

Modelarea a fost efectuată în continuare în mod specific pentru sectorul transporturilor, pentru a evalua progresele preconizate pe baza politicilor actuale și a tendințelor cererii, în contextul pandemiei de Covid-19.

Figura 4: Ponderea preconizată a T-SRE în 2020, comparativ cu obiectivul național obligatoriu prevăzut de Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile privind sectorul T-SRE și cu linia de bază a planurilor naționale integrate privind energia și clima (%) (sursa: Navigant)

Se preconizează că nivelul global al UE va depăși cu aproximativ 2 % nivelul de 10 % până în 2020 și că 16 dintre cele 27 de state membre vor îndeplini (și vor depăși) obiectivul obligatoriu al sectorului T-SRE în toate situațiile supuse evaluării. Pe primele locuri în lista respectivă se află Suedia, urmată de Finlanda, Țările de Jos, Irlanda, Malta, Croația și Portugalia, toate înregistrând un excedent mai mare de 50 % comparativ cu

³⁹ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

obiectivul. Alte state membre în care atingerea obiectivului privind T-SRE pare să fie probabilă sunt Belgia, Germania, Grecia, Franța, Italia, Ungaria, Austria, România și Slovenia. Se preconizează că celelalte 11 state membre nu își vor îndeplini obiectivul obligatoriu privind T-SRE prevăzut de Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile dacă aplică politicile actuale, deși 3 state membre (Danemarca, Spania și Polonia) se situează la o distanță mai mică de 0,5 % de îndeplinirea obiectivului. Statele membre care se află la o distanță mai mare sunt Estonia, Cipru, Luxemburg și Lituania – ale căror deficite sunt mai mari de 25 %.

Având în vedere că nivelul UE depășește cu mult obiectivul obligatoriu de 10 % privind T-SRE, statele membre ar trebui să ia în considerare utilizarea transferurilor statistice pentru sectorul transporturilor, astfel cum se prevede în temeiul Directivei ILUC.

4. Evoluții în ceea ce privește simplificarea procedurilor administrative

În cel de-al cincilea raport național privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile, statele membre raportează cu privire la măsurile de simplificare a procedurilor administrative pentru proiectele de energie din surse regenerabile (conform articolului 13 din Directiva privind energia din surse regenerabile I). Conform analizei externe⁴⁰, în termeni globali, o mare parte a măsurilor relevante din Directiva privind energia din surse regenerabile I au fost puse în aplicare cu succes în statele membre. Aceste măsuri includ, printre altele: proceduri facilitate pentru proiectele de mici dimensiuni, cerințe ca operatorii de sistem să furnizeze estimări ale costurilor și alte informații necesare, cerințe privind distribuirea costurilor de dezvoltare a rețelelor și de racordare la rețea pentru energia din surse regenerabile, luarea în considerare a E-SRE în cadrul planului național de dezvoltare a rețelei, precum și existența unor scheme de sprijin care să promoveze utilizarea energiei din surse regenerabile.

Următoarele exemple de evoluții pozitive în fiecare stat membru se numără printre cele identificate în analiza tehnică⁴¹:

✓ Danemarca

- un ghișeu unic pentru turbinele eoliene offshore a simplificat sarcina administrativă pentru aprobarea fermelor eoliene offshore;
- coordonarea între toate autoritățile relevante în procesul de acordare a licențelor este gestionată la nivel central de Agenția Daneză pentru Energie; și

---

⁴⁰ Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

⁴¹ Detalii suplimentare pot fi consultate în: Navigant (2020): „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU - Task 1-2” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE - Obiectivele 1-2). Contract de servicii: ENER/C1/ 2019-478 [DOI 10.2833/325152].

- licențele sunt pregătite în prealabil și pot fi eliberate după aprobarea evaluării impactului asupra mediului a ofertantului cărui i s-a atribuit contractul pentru proiect;
- ✓ începând din 2018, Bulgaria a operat un portal web unic de informare și servicii pentru depunerea cererilor electronice;
- ✓ Germania a simplificat administrarea și raportarea prin introducerea unei baze de date cuprinzătoare cu toate datele principale obținute de pe piețele de energie electrică și gaze;
- ✓ Suedia
  - formularele de cerere pentru ajutorul pentru investiții în sectorul energiei fotovoltaice solare au fost simplificate;
  - a fost simplificată depunerea cererilor electronice;
  - cerința de monitorizare a fost eliminată; și
  - s-a consolidat dialogul dintre agențiile guvernamentale care administrează ajutorul; și
- ✓ Tările de Jos vizează:
  - să accelereze amenajarea teritoriului printr-o lege privind mediul care intră în vigoare în 2021; și
  - să trateze împreună proiectele și autorizațiile, pentru reducerea costurilor.

Cu toate acestea, rămân, de asemenea, unele bariere. Deși s-au înregistrat deja progrese, procedurile administrative de la nivelul tuturor sectoarelor pot fi mult mai simplificate în multe state membre. De asemenea, procedurile de autorizare pot fi simplificate suplimentar, iar timpul necesar pentru prelucrarea autorizațiilor ar putea fi redus. Transpunerea Directivei revizuite privind energia din surse regenerabile II până la 30 iunie 2021 necesită, în general, o îmbunătățire suplimentară a acestor proceduri.

În sectorul energiei electrice, cerințele de amenajare a teritoriului și de mediu împiedică realizarea de progrese în unele state membre. În sectorul încălzirii și răcirii, barierele sunt reprezentate, în principal, de deficiențele care afectează capacitățile rețelelor de încălzire centralizată, în timp ce sectorul transporturilor se confruntă, în principal, cu bariere generate de lipsa infrastructurii adecvate pentru vehiculele electrice și de incertitudinea de pe piață, generate de modificările politicilor din domeniul biocombustibililor. Integrarea capacităților SRE tot mai mari în rețea reprezintă, de asemenea, o provocare persistentă pentru majoritatea statelor membre. Barierele sunt generate, în principal, de costul ridicat al racordării la rețea și de lipsa de certitudine în scenariile de dezvoltare a rețelei și de transparența deficitară a procedurilor de racordare

4. EVALUAREA DURABILITĂȚII BIOCOMBUSTIBILILOR⁴²

1. Prezentarea generală a consumului de biocombustibili din UE

În 2018, consumul de biocombustibili durabili în UE s-a ridicat la 16 597 ktep, din care 3,905 ktep (24 %) au fost biocombustibilii din anexa IX⁴³, iar 12 692 ktep (76 %) au fost alți biocombustibili conformi.

Majoritatea biocombustibililor consumați în UE sunt biomotorină (77 %, EMAG sau HVO sau bioetanol (16 %) ⁴⁴. Alți biocombustibili lichizi (6 %) nu sunt specificați. Aproximativ 59 % din biomotorina consumată în UE în 2018 a fost importată sau produsă din materii prime importate, în timp ce 41 % au provenit din materia primă din UE, în principal din rapiță (26 %), din ulei alimentar uzat (8 %) și din grăsime animală (5 %). Principalele țări de proveniență din afara UE sunt Indonezia (17 %) și Malaysia (8 %), al căror ulei de palmier este utilizat pentru biomotorină în UE, precum și Argentina (9 %), care exportă biomotorină fabricată din soia (a se vedea tabelul 3).

	Rapiță	Ulei de palmier	Boabe de soia	Ulei alimentar uzat	Grăsime animală	Alte, uleiuri de pin/tal, acizi grași, ulei de floarea soarelui	Total (%)	Total (ktep)
UE	26 %		1 %	8 %	5 %	1 %	41 %	5,871
Australia	2 %						2 %	308
Ucraina	2 %						3 %	362
Canada							1 %	96
Indonezia		15 %		2 %			17 %	2,382
Malaysia		7 %		1 %			8 %	1,082
SUA			3 %	1 %			4 %	580
Brazilia			2 %				2 %	266
China				4 %			4 %	527
Argentina			9 %				9 %	1,342
Altele		1 % ²⁾		3 % ³⁾		1 %	5 %	707
Necunoscute	1 % ¹⁾					4 %	5 %	671
Total (%)	32 %	23 %	15 %	19 %	5 %	6 %	100 %	
Total (ktep)	4,502	3,208	2,193	2,678	693	921		14,194

1) O mică parte din importurile de rapiță este raportată în Eurostat [comerțul UE din 1988 de către CN8 (DS-016890)] ca import din țări și teritorii nespecificate din motive comerciale sau militare

2) Cantități mai mici de biomotorină pe bază de ulei de palmier se estimează că provin, printre altele, din Honduras (0,3 %), Guatemala (0,1 %) și Columbia (0,1 %)

⁴² Principala sursă pentru datele și evaluarea din prezenta secțiune: „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU” – Task 3” (Asistența tehnică pentru realizarea celui de-al cincilea raport privind progresele înregistrate în domeniul energiei din surse regenerabile din UE – Obiectivul 3) [DOI 10.2833/428247] și 4 [DOI 10.2833/10640]. Elaborat în cadrul contractului de servicii ENER/C1/ 2019-478 de către „Navigant – A Guidehouse Company”.

⁴³ „Biocombustibili din anexa IX” se referă la biocombustibilii produși din materiile prime enumerate în anexa IX din Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile II.

⁴⁴ Sursă: Eurostat nrg_bal_c. Termenii biomotorină și bioetanol se referă la compoziția fizică a combustibilului. Biomotorina este un tip de combustibil care poate fi amestecat cu motorina. Principalele tipuri de biomotorină sunt esterul metilic al acidului gras (EMAG) și uleiul vegetal hidrotrat (HVO). Etanolul este denumirea chimică a substanței cunoscute sub denumirea de alcool. Etanolul poate fi amestecat cu benzină. Acești termeni nu au nicio legătură cu durabilitatea biocombustibililor și, de asemenea, nu au legătură cu categoriile „biocombustibili conformi” sau „biocombustibilii din anexa IX”.

3) Cantități mai mici de biomotorină pe bază de ulei alimentar uzat se estimează că provin, printre altele, din Arabia Saudită (0,5 %), Japonia (0,3 %), Rusia (0,3 %)

Tabelul 3: Originea materiei prime pentru biomotorina consumată în UE (2018, % și ktep). Sursă: Analiza efectuată de Navigant

Etanolul consumat în UE este produs în principal din materii prime din UE (73 %), inclusiv din grâu (34 %), porumb (24 %) și sfeclă de zahăr (14 %) și doar o cantitate mică din etanol celulozic. Materiile prime din afara UE reprezintă aproximativ 27 % din piața UE a bioetanolului, în principal porumb originar din Ucraina, Brazilia, Statele Unite și Canada (a se vedea tabelul 4).

	Grâu	Porumb	Orz	Secară	Tritică	Sfeclă de zahăr	Trestie de zahăr	Celulozic	Necunoscut/altul	Total (%)	Total (ktep)
UE	34 %	24 %				14 %		0 %		73 %	2,199
Ucraina	0 %	4 %							0 %	4,5 %	134
Brazilia		2 %					1 %			2,6 %	79
Canada	0 %	1 %								0,8 %	24
SUA	0 %	2 %								2,2 %	68
Rusia	1 %	0 %								1,6 %	50
Pakistan							2 %			1,6 %	49
Altele	0 %	1 %					1 %		2 %	4,0 %	119
Necunoscute			2 %	3 %	5 %					9 %	285
Total (%)	37 %	34 %	2 %	3 %	5 %	14 %	4 %	0 %	2 %	100 %	
Total (ktep)	1,101	1,016	70	79	136	425	116	8	54		3,006

Tabelul 4: Originea materiei prime pentru bioetanolul consumat în UE (2018, % și ktep). Sursă: Analiza efectuată de Navigant

Pe lângă biomotorină și bioetanol, o cantitate mică de biogaz este consumată în transportul rutier în Suedia (118 ktep) și Germania (33 ktep).

	Biocombustibili solizi	Biogaz	Biobenzină	Biomotorină	Alți biocombustibili lichizi	Biocombustibili de tip kerosen pentru turboreactoare	Total biocombustibili lichizi	Total
Transport rutier	-	153,8	2 997,2	13 629,9	0,7	-	16 627,8	16 781,7
Transport feroviar	0,0	0,0	0,0	26,3	0,0	-	26,3	26,3
Transport aerian intern	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Navigație internă ²⁾	-	0,0	2,0	5,0	0,0	-	6,9	6,9
Transport nespecificat	-	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	5,6	5,6

Total	0,0	153,8	2 999,2	13 666,7	0,7	0,0	16 666,6	16 820,5
-------	-----	-------	---------	----------	-----	-----	----------	----------

1) Categoriile Eurostat „cărbune” și „deșeurile solide municipale” sunt excluse din tabel, deoarece nu sunt consumate în transport conform Eurostat nrg_bal_c. Categoria Eurostat „consum în transportul prin conducte” nu consumă biocombustibili și a fost exclusă din tabel. Totalul biocombustibililor lichizi este totalul biobenzinei, biomotorinei, al altor biocombustibili lichizi și al biocarburanților de tip kerosen pentru turboreactoare. Combinațiile puțin probabile (de exemplu, biocombustibili solizi utilizați în aviație) sunt indicate cu „-”. 2) Navigația internă include toate cantitățile livrate navelor care navighează sub toate pavilioanele din Europa, precum și celor de navigație interioară și iahturilor.

Tablelul 5: Consumul final total de bioenergie în subsectoarele de transport din UE (2018, ktep).
Sursă: [Eurostat nrg_bal_c]¹⁾

2. Impactul consumului de biocombustibili în UE

Se estimează că, în 2018, au fost necesare 7,4 Mha de teren pentru producția de culturi pentru consumul de biocombustibili în UE⁴⁵. Din această suprafață, 3,4 Mha (46 %) se află pe teritoriul UE și restul de 3,8 Mha (51 %) se află în țări terțe. Restul de 0,2 Mha (3 %) au fost pentru orz, secară și triticele provenite din țări necunoscute. În ceea ce privește suprafața totală a terenurilor cultivate destinate producției de biocombustibili, în UE, aceasta a fost de 3 % (pe baza unei estimări a suprafeței totale de terenuri cultivate în UE de 117 Mha), rapa reprezentând 72 % din proporția suprafeței totale de terenuri utilizate pentru producția de biocombustibili. În 2018, utilizarea terenurilor pentru biocombustibili consumați în UE a reprezentat 0,5 % din ponderea totală a utilizării terenurilor pentru producția culturilor utilizate pentru biocombustibili. Utilizarea terenurilor pentru biocombustibili consumați în UE reprezintă 8,5 % din utilizarea totală a terenurilor pentru producția de rapiță și 5,2 % în cazul uleiului de palmier. Pentru majoritatea țărilor din afara UE, se estimează că mai puțin de 1 % din suprafața totală de terenuri cultivate a fost utilizată pentru extracția materiilor prime utilizate la producția de biocombustibili produși sau consumați în UE.

În ultimii ani, nu s-a constatat nicio corelație între prețurile alimentelor și cererea de biocombustibili. Orice impact asupra prețurilor alimentelor este mic comparativ cu alte dinamici de pe piața alimentară globală. Majoritatea statelor membre nu a constatat niciun impact asupra prețurilor din cauza creșterii cererii de bioenergie în țările lor. Ultima dată când prețurile la alimente au crescut semnificativ a fost în perioada cuprinsă între 2006 și 2008 și în 2011. Din 2011, prețurile globale ale alimentelor au scăzut la nivelurile din 2010. În literatura de specialitate⁴⁶, au fost identificate alte cauze pentru creșterea prețurilor la produsele alimentare, în afară de producția de biocombustibili, în perioada cuprinsă între 2006-2008 și 2011 când s-a înregistrat o creștere a prețurilor la produsele alimentare. Trebuie menționat, totuși, faptul că în perioada cuprinsă între 2008-2016, creșterea nivelului cererii globale de culturi alimentare și furaje a impus sectorului agricol să crească în mod constant producția, lucru atins atât prin creșterea randamentului, cât și printr-o extindere a suprafeței agricole. Se estimează că în industria biocombustibililor au fost angajate 208 000 de persoane

⁴⁵ În calculul utilizării terenurilor pentru culturile utilizate pentru producerea biocombustibililor, cantitatea de biocombustibil produsă dintr-un anumit tip de cultură a fost convertită în cantitatea de materie primă necesară pentru a produce acea cantitate de biocombustibil, luând în considerare, de asemenea, subprodusele.

⁴⁶ Ecofys, 2013, *Biofuels and food security*; Filip, Ondrej, et al., 2019, *Food versus fuel: An updated and expanded evidence*.

în 2018, fiind al treilea cel mai mare sector al energiei din surse regenerabile în care s-au creat locuri de muncă, după sectorul energiei eoliene și cel al biomasei solide (314 000 și 387 000). Țările care au înregistrat cel mai mare nivel al ocupării forței de muncă sunt România (40 000 de locuri de muncă) și Polonia (41 200 de locuri de muncă) datorită suprafeței mari de teren agricol pe care o dețin. Franța este a treia ca mărime (29 100 de locuri de muncă), datorită faptului că deține atât instalații de producere a biocombustibililor, cât și producere a materiilor prime.

Cultivarea materiilor prime utilizate pentru producția de biocombustibili consumați în UE poate conduce la efecte negative asupra mediului. În afară de efectele indirecte, aceste efecte sunt de obicei specifice locului și depind de practicile agricole, fiind comparabile cu impactul culturilor produse pentru alte utilizări⁴⁷. Aceste efecte negative asupra mediului includ eutrofizarea corpurilor de apă, deficitul de apă, eroziunea solului, compactarea solului, poluarea aerului, pierderea habitatului și declinul biodiversității. Efectele precum conversia terenurilor cu stoc ridicat de carbon și a terenurilor cu valoare ridicată a biodiversității sunt interzise prin criteriile de durabilitate. În rapoartele privind progresele înregistrate, majoritatea statelor membre au indicat o cultivare limitată a materiilor prime utilizate pentru producerea de biocombustibili în comparație cu activitățile agricole totale și, prin urmare, consideră că impactul asociat asupra mediului este nesemnificativ. Câteva state membre subliniază că întreaga producție agricolă este reglementată în ceea ce privește impactul asupra mediului și, prin urmare, consideră că nu ar trebui să se preconizeze un alt impact al producției de culturi pentru biocombustibili decât cel preconizat pentru alte culturi.

Conform informațiilor raportate de statele membre, reducerea totală a emisiilor determinată de consumul de biocombustibili din UE în 2018 este estimată la 45,6 Mtone de echivalent CO₂. Rapoartele statelor membre indică reducerile totale ale emisiilor de GES generate de transporturi și nu explică rolurile energiei electrice din surse regenerabile și ale biocombustibililor (de diferite tipuri). Cu toate acestea, având în vedere ponderea covârșitoare a biocombustibililor în T-SRE (89 %), este justificat să se presupună că reducerile de emisii sunt în mare parte rezultatul utilizării biocombustibililor. Luând în considerare factorii de emisie estimați provizoriu de ILUC stabiliți în Directiva privind energia din surse regenerabile, rezultatele din reducerea totală a emisiilor provenite din utilizarea biocombustibililor în transportul a 24 Mtone CO₂ echivalent (cu un interval cuprins între 18,8 și 33,8 Mtone)⁴⁸. Deși nivelul emisiilor ILUC depinde de o varietate de factori⁴⁹ și nu poate fi măsurat cu precizie, rezultatele arată că contribuția biocombustibililor din culturile alimentare și furajere la decarbonizare este limitată, iar utilizarea acestora pentru producția de energie – fie că sunt produși în UE sau importați – ar trebui să fie redusă la

---

⁴⁷ Cu toate acestea, ar trebui remarcat că nu sunt disponibile date specifice locului și nici date referitoare în mod specific la impactul local asupra mediului al cultivării de materii prime pentru producerea de biocombustibili.

⁴⁸ Impactul ILUC este calculat pe baza emisiilor estimate provizorii aferente schimbării indirecte a destinației terenurilor, generate de materiile prime pentru biocombustibili, biolichide și combustibili din biomasă (g echivalent CO₂/MJ) din anexa VIII la Directiva (UE) 2018/2001.

⁴⁹ Factorii generatori de ILUC estimați provizoriu s-au bazat, de exemplu, pe un scenariu care presupune o creștere substanțială a nivelului de consum, care nu s-a concretizat.

minimum. În acest context, Directiva revizuită privind energia din surse regenerabile II limitează cantitatea de biocombustibili produși din culturi alimentare și furajere care pot fi luați în considerare pentru ponderea globală a surselor regenerabile de energie și ponderea surselor regenerabile de energie în transporturi și prevede o eliminare treptată a biocombustibililor cu un risc ridicat de ILUC. Cu toate acestea, directiva face posibilă eliminarea treptată a acelor biocombustibili care sunt certificați ca prezentând un risc scăzut din perspectiva ILUC.

Pentru a pune în aplicare această abordare, la 13 martie 2019, Comisia a adoptat un act delegat de stabilire a normelor pentru determinarea biocombustibililor care prezintă un risc de ILUC ridicat și pentru certificarea biocombustibililor cu risc de ILUC scăzut⁵⁰, care identifică uleiul de palmier ca materie primă cu risc ridicat de ILUC. Prin urmare, biocombustibilii produși din ulei de palmier ar urma să fie supuși eliminării treptate, cu excepția cazului în care îndeplinesc criteriile stricte aplicabile carburanților cu risc scăzut de ILUC. În 2021, Comisia va revizui datele privind biocombustibilii cu risc ridicat de ILUC și va stabili o traiectorie de eliminare treptată a acestora până în 2030.

În general, UE a decis să reducă la minimum utilizarea biocombustibililor produși din recolte alimentare și furajere și să se concentreze pe promovarea biocombustibililor avansați și a altor combustibili cu emisii reduse de carbon, cum ar fi energia electrică din surse regenerabile, combustibilii pe bază de carbon reciclat și combustibilii lichizi și gazoși de origine nebiologică produși din surse regenerabile și folosiți în transport. În 2018, biocombustibilii avansați au reprezentat 828 ktep (21 %) din cele 3 905 ktep din biocombustibilii din anexa IX, ceea ce corespunde unei cote de piață a biocombustibililor de 5 % (16 597 ktep). Această pondere a crescut semnificativ în ultima vreme și se preconizează că va mai crește în viitor. Comisia va continua să promoveze dezvoltarea de biocombustibili avansați, inclusiv prin explorarea surselor de noi materii prime potențiale și prin sprijinirea comercializării tehnologiilor de conversie a materiilor prime disponibile la scară, în special a deșeurilor și reziduurilor.

3. Funcționarea sistemelor voluntare recunoscute de Comisie

Directiva privind energia din surse regenerabile I⁵¹, și din iulie 2021, Directiva privind energia din surse regenerabile II, autorizează Comisia să recunoască sistemele de certificare, denumite sisteme voluntare, pe care operatorii le pot utiliza pentru a demonstra respectarea criteriilor de durabilitate și de reducere a gazelor cu efect de seră prevăzute în directivă. **În prezent, 13 sisteme voluntare au fost recunoscute în acest scop**⁵². În cadrul sistemelor, statele membre trebuie să accepte dovezile privind criteriile de durabilitate obținute de operatorii care participă la aceste sisteme. Această dispoziție facilitează în mare măsură implementarea criteriilor de durabilitate, deoarece ea permite operatorilor să furnizeze

---

⁵⁰ C(2019) 2055 final.

⁵¹ Directiva 2009/28/CE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile se va abroga la 30 iunie 2021.

⁵² https://ec.europa.eu/energy/topics/renewable-energy/biofuels/voluntary-schemes_en.

dovezile cerute urmând o procedură unică în toate statele membre. Pentru fiecare sistem voluntar pentru care a fost adoptată o decizie și care a fost funcțional în ultimele douăsprezece luni trebuie prezentate Comisiei rapoarte anuale.

În ultimii câțiva ani, sistemele voluntare au devenit principalul instrument pentru a demonstra îndeplinirea criteriilor UE de durabilitate a biocombustibililor. În 2019, 21 876 de kilotone (kt) de biocombustibili lichizi (inclusiv ulei vegetal pur), 147 357 mii de m³ de biometan (echivalentul a aproximativ 106 kt) și 219 266 kt de materii prime au fost certificate ca îndeplinind criteriile de durabilitate ale UE stabilite la articolul 17 alineatele (2)-(5) din Directiva privind energia din surse regenerabile⁵³.

Analizând mai în detaliu biocombustibilii lichizi certificați, 12 099 kt (55 % din cantitatea totală) au fost compuși din biomotorină și 6 340 kt (29 %) din bioetanol. Restul a fost format din biocombustibili proveniți din ulei vegetal hidrotrat (2 671 kt, 12 %), ulei vegetal pur (380 kt, 1,7 %) și alți combustibili (385 kt, 1,8 %). Cele mai mari volume de materii prime certificate utilizate pentru biocombustibili au fost reprezentate de rapiță (24 %), ulei de palmier (16 %), ulei alimentar uzat (13 %), trestie de zahăr (12 %) și porumb (10 %).

Comisia recunoaște doar sistemele care îndeplinesc standarde adecvate de fiabilitate, transparență și audit independent. În acest scop, efectuează o evaluare aprofundată a sistemelor voluntare care necesită recunoaștere⁵⁴. Acest lucru asigură, printre altele, faptul că: producătorii de materii prime îndeplinesc criteriile de durabilitate prevăzute în directivă, că informațiile privind caracteristicile de durabilitate pot fi urmărite până la originea materiilor prime, că întreprinderile sunt auditate înainte de a începe să participe la sistem, că au loc periodice audituri retroactive și că auditorii sunt externi și independenți.

În ultimii ani, guvernanta sistemelor voluntare a făcut obiectul unui control public din ce în ce mai atent, realizat de exemplu de către Curtea de Conturi Europeană⁵⁵. Pentru a aborda aceste preocupări și pentru a garanta o punere în aplicare solidă, articolul 30 din Directiva privind energia din surse regenerabile II prevede norme consolidate pentru verificarea criteriilor de durabilitate a bioenergiei, inclusiv o supraveghere mai puternică la nivel național și la nivelul UE a sistemelor voluntare, precum și audit terț. În plus, în 2021, Comisia va adopta norme detaliate de punere în aplicare cu privire la standardele adecvate de fiabilitate, transparență și audit independent și să solicite tuturor sistemelor voluntare recunoscute să le aplice. În prezent, Comisia lucrează la aceste standarde, care vor armoniza, printre altele, punerea în aplicare a sistemului de echilibrare a masei și va consolida în continuare cerințele pentru guvernarea schemei, transparență și audituri. În final, Comisia va

---

Datele pentru biocombustibili au fost excluse dintr-un sistem voluntar din cauza faptului că au fost identificate incoerențe.

⁵⁴ Detalii privind procesul de recunoaștere a sistemelor voluntare sunt disponibile pe următorul site al Comisiei: https://ec.europa.eu/energy/topics/renewable-energy/biofuels/voluntary-schemes_en.

⁵⁵ Curtea de Conturi Europeană (CCE), 2016, Raportul special nr. 18/2016: Sistemul UE de certificare a biocombustibililor durabili.

institui o bază de date europeană pentru a îmbunătăți monitorizarea biocombustibililor durabili.

Sistem voluntar Denumire	Domeniul de aplicare		
	Tipul de materie primă	Originea materiei prime	Lanțul de aprovizionare acoperit
International Sustainability and Carbon Certification (ISCC)	Gamă largă de materii prime	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare
Bonsucro UE	Trestie de zahăr	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare
Roundtable on Sustainable Biomaterial EU RED (RSB EU RED)	Gamă largă de materii prime	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare
RTRS EU RED	Soia	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare
U.S. Soybean Sustainability Assurance Protocol (SSAP)	Soia	SUA	De la cultură la locul de export
Biomass Biofuels voluntary scheme (2BSvs)	Gamă largă de materii prime	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare
Red Tractor Farm Assurance Combinable Crops & Sugar Beet (Red Tractor)	Cereale, oleaginoase, sfeclă de zahăr	Regatul Unit	Până la primul punct de livrare a materiei prime
REDcert	Gamă largă de materii prime	Europa	Întregul lanț de aprovizionare
Better Biomass	Gamă largă de materii prime	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare
Sistemul KZR INiG	Gamă largă de materii prime	Europa	Întregul lanț de aprovizionare
Trade Assurance Scheme for Combinable Crops (TASC)	Culturi combinabile, precum cerealele, oleaginoasele și sfecla de zahăr	Regatul Unit	Lanț de custodie de la poarta fermei până la primul prelucrător
Universal Feed Assurance Scheme (UFAS)	Ingrediente pentru furaje și furaje combinate, precum și culturi combinabile	Regatul Unit	Lanț de custodie de la poarta fermei până la primul prelucrător
Roundtable on Sustainable Palm Oil RED (RSPO RED)	Ulei de palmier	La nivel mondial	Întregul lanț de aprovizionare

Tabelul 6: Schemele voluntare recunoscute în prezent de Comisie

5. CONCLUZII

Obiectivele privind energia din surse regenerabile din 2020 vor trebui îndeplinite în contextul pandemiei de Covid-19, din cauza căreia societatea per ansamblu, precum și sectorul energetic au fost afectate de cea mai gravă criză economică și sanitară din ultimele decenii. Acest raport confirmă faptul că **UE este pe cale să își realizeze obiectivele privind energia din surse regenerabile pentru 2020. În 2018, ponderea energiei din surse regenerabile în mixul energetic al UE a atins 18 % (18,9 % pentru UE-27)**. Investițiile în energia din surse regenerabile sunt determinate tot mai mult de piață, iar ponderea subvențiilor publice scade în special pentru proiectele noi⁵⁶. Această scădere a fost determinată de reducerile

⁵⁶ Subvențiile pentru energie în UE (anexă la raportul anual privind starea uniunii energetice COM(2020)950).

semnificative ale costurilor tehnologiilor aferente energiei din surse regenerabile, de reducerea subvențiilor prin scheme de sprijin mai competitive și a fost exemplificată prin numeroasele rezultate ale licitațiilor cu costuri zero sau reduse din câteva țări europene.

În 2018, 12 state membre aveau deja o pondere a energiei din surse regenerabile care le depășește obiectivele pentru 2020. Alte 11 state membre și-au realizat sau și-au depășit traiectoria orientativă prevăzută în Directiva privind energia din surse regenerabile pentru perioada cuprinsă între 2017-2018. Cu toate acestea, cinci state membre (Franța, Irlanda, Țările de Jos, Polonia și Slovenia) nu au reușit să facă acest lucru.

În ceea ce privește perspectivele pentru realizarea obiectivului de energie regenerabilă pentru 2020, modelarea recentă previzionează că UE-27 va realiza o pondere de energie regenerabilă cuprinsă între 22,8 % și 23,1 %⁵⁷. Aceasta corespunde unei creșteri absolute preconizate de utilizare a SRE de 19,2 - 21,7 Mtep în perioada cuprinsă între 2018-2020. Impactul pandemiei Covid-19 asupra cererii de energie este semnificativ și această situație excepțională are drept consecință creșterea globală a ponderilor proiectate de energie din surse regenerabile pentru 2020. Cu toate acestea, unele dintre aceste creșteri ar putea să nu rămână stabile în timp, după ce activitatea economică se redresează complet.

Marea majoritate a statelor membre își vor îndeplini obiectivele, dar trei state membre (**Belgia, Franța și Polonia**) prezintă un risc grav de a nu își îndeplini obiectivele. În plus, 2 state membre (Țările de Jos și Luxemburg) prezintă un risc moderat de a nu își îndeplini obiectivele.

Având în vedere analiza din acest raport:

- **Statele membre sunt ferm încurajate** să exploreze toate opțiunile posibile de a utiliza **mecanisme de cooperare** în special transferurile statistice, ca soluție pentru abordarea situației, date fiind cele câteva săptămâni rămase până la sfârșitul anului 2020
- **Comisia Europeană este pregătită să sprijine** procesul prin sprijinirea dialogului politic dintre statele membre, oferind orientări tehnice și platforma de dezvoltare a surselor regenerabile a Uniunii pentru transferuri statistice, aflată în curs de realizare.
- **Implementarea neîntreruptă a surselor regenerabile de energie este extrem de importantă.** În special, având în vedere necesitatea de a rămâne peste scenariul de referință pentru 2020 a planurilor naționale integrate privind energia și clima, astfel cum s-a stabilit prin pachetul „Energie curată pentru toți europenii” și necesitatea de a înregistra progrese în îndeplinirea obiectivelor pentru 2030 și 2050.
- **Planurile de redresare și reziliență** pe care statele membre ar trebui să le elaboreze pentru stabilirea agendelor lor de reformă și investiții pentru următorii patru ani oferă o **oportunitate unică pentru stimularea utilizării energiei din surse regenerabile** și contribuie atât la redresarea economică, cât și la obiectivele Pactului verde european.

---

⁵⁷ Ponderea UE plus Regatul Unit este 22,1 % - 22,4 %.

- **Comisia Europeană va continua să monitorizeze evoluțiile** și, conform cerințelor Regulamentului privind guvernarea energetică, va evalua conformitatea obiectivului final în funcție de rapoartele statelor membre până la 30 aprilie 2022 cu datele efective din 2020.

În ceea ce privește sectorul transporturilor, în care toate statele membre trebuie să îndeplinească o pondere de cel puțin 10 % de energie din surse regenerabile, doar două state membre, și anume Finlanda și Suedia, au reușit să depășească acest nivel în 2018. Modelarea pentru 2020 prezintă o imagine oarecum îmbunătățită, cu o pondere a T-SRE în UE de 12,2 %⁵⁸ și 16 state membre care ating sau depășesc obiectivul. Îndeplinirea obiectivului este o obligație legală, așadar, **Comisia îndeamnă celelalte 11 state membre să ia măsuri adecvate prin intermediul mecanismelor naționale de implementare sau de cooperare.**

---

⁵⁸ UE plus Regatul Unit -ponderea este de 12,9 %.